

DEPARTAMENTUL PENTRU STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

MĂSURI PRIVIND PREVENIREA VIOLENȚEI CONJUGALE
ACTUALIZĂRI ÎN SISTEMUL FRANCEZ DE PREVENȚIE

DECEMBRIE 2019

Documentare și sinteză: Sebastian Simion, consilier parlamentar

Sinteza documentară poate fi accesată direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

A B S T R A C T

La inițiativa secretarului de stat Marlène Schiappa, la începutul lunii septembrie 2019 a fost lansată, în Franța, o amplă dezbatere națională privind consolidarea planului de măsuri în domeniul prevenirii violenței conjugale, cu susținerea premierului Republicii Franceze, Édouard Philippe.

Planul de măsuri lansat de premierul Franței (3 septembrie 2019) privind prevenirea violențelor, protejarea victimelor și reconfigurarea monitorizării faptuitorilor actelor de violență conjugală

Redactarea acestui plan de măsuri a implicat activitatea a 11 grupuri de lucru, înregistrarea unui număr de 65 de propuneri publice, 60 de persoane audiate, organizarea a 102 evenimente locale, cu mobilizarea unui număr de 4550 persoane și a 51 de comitete locale de sprijin pentru victime (gradul de conștientizare în rândul populației a crescut de la 8% la 59%).

Linii de acțiune

Îmbunătățirea prevenirii și sprijinul victimelor violenței conjugale prin:

- o Facilitarea remiterii plângerilor victimele violenței în familie incapabile motoriu (mai ales pentru cele spitalizate);
- o Coordonarea între poliție / jandarmerie și direcțiile spitalelor și clinicilor (cu suportul agențiile regionale de sănătate) astfel încât plângerile / reclamațiile să poată fi formulate direct în aceste locuri (convenții standard între unitățile medicale - justiții - organe de ordine publică); între aceste instituții implicate s-au semnat protocoale;
- o Generalizarea "brățării anti-proximitate" (tagging) cu disponibilizarea unui număr de 1000 de astfel de dispozitive pentru anul 2020;
- o Un nou proiect de lege va viza reconfigurarea legală a suspendării sistematice a autorității parentale (cu posibilitatea judecătorului de a face acest lucru) în cazul soțului violent sau în caz de femicid;
- o Accelerarea trimiterii în instanță prin înființarea - experimentală deocamdată - a "camerelor de urgență", pentru a asigura cel mai scurt circuit posibil procedurilor legale și pentru ca toți actorii judiciari implicați (procurorii, judecătorii în materie penală, judecătorii de familie și cei pentru minori) să poată lucra coordonat;

Educația pentru prevenirea violenței - măsuri:

- Introducerea unui modul de formare inițială / & continuă obligatoriu privind egalitatea, destinat personalului din sistemul național de educație;
- Crearea unei culturi a prevenției și de sensibilizare a elevilor la nivelul unităților de învățământ (realizarea de diagnostice anuale cu privire la egalitatea fete - băieți în mediile școlare, cu o atenție specială acordată elevilor cu situații de handicap);
- Difuzarea, în toate instituțiile de educație, a unui document-tip de raportare și a unui ghid unic pentru personalul instituțional în vederea identificării și evidențierii cazurilor de violențe intra-familiale, ale căror victime sunt elevii;

- Stabilirea unui modul obligatoriu cu privire la prevenția violenței conjugale în cadrul serviciului național universal (SNU).

Măsuri în sprijinul imediat al victimelor și posibilitatea acestora de a raporta imediat violențele:

- Numărul 3919 accesibil 24/24 și 7/7 - asigurarea accesibilității persoanelor aflate în situație de handicap (numărul 3919 *Violence Femmes Info*, număr național de referință);
- Cadrele medicale pot eluda secretul medical în caz de pericol iminent pentru victimă (salvarea de vieți este prioritară - secretul profesional rămâne principiul fundamental al practicii medicale și garantează relația necesară, de încredere, între profesionist și pacient); în situații bine definite, etica medicală necesită renunțarea la confidențialitatea profesională și Codul Penal francez prevede astfel de derogări pentru minori sau adulți considerate victime vulnerabile ale violenței. Cu toate acestea, doar 5% din totalul cazurilor de pericol ca urmare a violenței în familie sunt raportate de către profesioniștii din domeniul sănătății. Proiectul va fi avizat în consultare cu Consiliul Național al Ordinului Medicilor;
- Asigurarea instrumentelor normative necesare pentru personalul din domeniul sănătății care să permită o mai bună evaluare a pericolozității situațiilor, precum și adoptarea celor mai bune soluții de tratament.

Protejarea și încurajarea victimelor în acțiunea de depunere a plângerilor penale:

- Suplimentarea posturilor din secțiile de poliție și din unitățile de jandarmi cu personal social care ascultă, orientează și susține victimele (cu finanțare de la bugetul de stat - fondul interdepartamental pentru prevenirea delincvenței, FIPDR);
- Elaborarea unui document informativ accesibil pentru victimele care vin la secțiile de poliție / jandarmerie pentru a depune o plângere - acesta cuprinde procedură, căi de atac și măsuri complementare. Un document special va fi realizat pentru persoanele cu dizabilități;
- Curs de formare pentru poliție și jandarmerie (modul de receptare a victimei, evaluarea gradului de pericolozitate, intervenția la domiciliu etc). Modulele de 8 ore sunt integrate în formarea inițială a studenților Jandarmeriei, cu module ulterioare de formare continuă (cu instruire interprofesională coordonată cu magistrații și anchetatorii).

Măsuri consolidate privind situația medicală, socială și juridică a victimelor:

- Finanțarea corespunzătoare a structurilor dedicate sănătății, îngrijirii sociale și psihologice a femeilor victime ale violenței domestice (structuri adecvate și modalități de tratament deschise - nu standard - disponibile pe întreg teritoriul național, crearea

misiunilor de interes general (MIG) pentru combaterea violenței și pentru managementul psiho-traumelor, modalități protective sporite;

- Interzicerea medierii penale și a "medierii familiei" în caz de violență familială, pentru că nu poate exista egalitate între victimă și agresor, violența trebuie să atragă consecințe iar medierea nu este o alternativă la urmărirea penală;
- Acordarea de asistență juridică victimelor, prin înființarea centrelor de sprijin pentru victime, ca parte a dispozitivelor de acordare a asistenței juridice la nivel local.

Măsuri pentru o mai bună prevenție a violenței și riscurilor aferente:

- Imposibilitatea de a refuza acordarea unui ordin de protecție chiar și în condițiile în care lipsește plângerea din partea victimei;
- Emiterea ordinului de protecție în termen de cel mult 6 zile, comparativ cu o medie de 42 de zile (situația anterioară);
- aplicarea preventivă a brățării electronice de monitorizare a respectării restricției, înainte de condamnare;
- accesibilitatea apelării unui număr de telefon pentru cazurile cu pericol grav (Telephone grave danger);
- la cerearea victimei posibilitatea de a i se atribui în continuare locuirea în "căminul conjugal";
- soluții operaționale și instrumentele potrivite pentru a permite tuturor actorilor legali intervenția promptă pentru a preveni violența împotriva femeilor și recidiva.

Impactul violenței în familie relativ la legăturile copii - familie

- 80% dintre femeile victime ale violenței în familie sunt mame, existând cazuri cu victime copii - decedați sau rămași orfani; violența în familie este o formă de abuz grav asupra copiilor, pe termen lung efectele abuzului afectând abilitățile psihosociale, fizice, mentale și comportamentale, existând riscul unor boli cronice și transmisii epigenetice (modificări genetice transmisibile); prin urmare s-au considerat necesare următoarele măsuri:
 - o descărcarea urmașilor de obligațiile de întreținere față de părintele condamnat pentru omuciderea intenționată a celuilalt părinte (fiind inițiată modificarea legislativă);
 - o rapoarte sistematice privind starea de sănătate a copilului care a luat contact cu violența în familie sau evaluări administrative a situației familiale (situația copilului va fi luată în considerare în toate etapele procedurii);
 - o spații neutre de întâlnire pentru protejarea mamei și copilului, în condițiile în care părinții sunt despărțiți (alocare de resurse în acest sens);

- o Unități de primire medico-legale pediatrice (UAMJP) pentru a înregistra depozițiile copiilor victime ale violenței familiale, personal specializat în acest sens;
- o Recunoașterea "sinuciderii forțate" cu înăsprirea "circumstanței agravante" - când este vorba de sinucidere sau tentativa de sinucidere a victimei (10 ani închisoare și 150000 euro amendă).

Prevenirea riscului de reividivă

- Evaluarea pericolului criminologic al autorilor violențelor, cu expertize multidisciplinare în jurisdicția Curții de Apel Paris (în cazul procedurilor întârziate între începerea urmăririi și înfățișarea în fața instanței va fi întocmită o examinare amănunțită a agresorului, cu sprijinul experților psihiatri și psihologi);
- Consolidarea măsurilor de urmărire a autorilor și prevenirea recidivei (centre de monitorizare și sprijin la nivel regional, evaluări psihiatrice și psihologice și utilizarea experienței și practicilor dezvoltate în anumite jurisdicții - generalizarea și implementarea protocoalelor de monitorizare ca modalitate de aplicare a unei politici de prevenire coerente). Între măsurile generalizate: evacuarea soțului violent, monitorizarea susținută a autorului, cu asistență psihologică și îngrijire (tratarea dependențelor, dacă există); monitorizarea traseului de la ieșirea din penitenciar;
- Măsuri aplicate în detenție: supravegherea vizitelor și a permiselor de vizită - eliminarea riscului de presiune exercitat asupra victimei;
- Întocmirea profilului socio-demografic al autorilor;
- Prevenirea și gestionarea violențelor în familie determinate sau declanșate de dependențe (substanțe psihoactive, alcool etc.). Va fi suplimentat personalul specializat în dependența de droguri și instruirea celui care are în grijă victimele violenței domestice; angajarea celor mai bune modalități de monitorizare și îngrijire.

Protejarea femeilor victime ale violenței domestice la locul de muncă

- Măsurile sunt impuse de realitatea unor fapte precum: spionarea la locul de muncă, hărțuirea, situațiile în care ambii soți lucrează la aceeași companie etc.; companiile sunt încurajate să adopte măsuri proactive în sprijinul victimelor.

Măsuri:

- o deblocarea drepturilor salariale în avans, dacă victimele sunt obligate să se mute într-un timp scurt;
- o integrarea în ghidul privind egalitatea profesională a situațiilor de violență conjugală (toate companiile trebuie să cunoască bunele practici în domeniu);
- o integrarea problemei violenței domestice în planurile de sănătate profesională (medicina muncii) pentru a reduce violența conjugală la locul de muncă;

- o Implicarea partenerilor sociali în luarea în considerare a violenței în familie în companii.

Protejarea victimelor violenței domestice aflate în situație de handicap

- acțiuni specifice pentru asigurarea nevoilor speciale ale victimelor;
- în fiecare regiune va fi implementat un centru de resurse pentru sprijinul femeilor aflate în situații de dizabilitate;
- diseminarea bunelor practici prin Direcția Generală de Coeziune Socială (DGCS);
- certificare / pregătire online pentru îmbunătățirea abilităților profesionale ale personalului din instituții și servicii medico-sociale.

Modificări în Legea franceză privind combaterea violenței în familie / violenței conjugale (L. N° 2201)¹:

- Plecând de la realitatea existenței unor instanțe (tribunaux) care refuză eliberarea unor ordonanțe de protecție în cazul în care victima nu depune o plângere, legea a fost modificată astfel încât absența plângerii să nu împiedice emiterea ordonanței de protecție (Ministerul Public poate solicita acest lucru);
- Termenul de pronunțare, în primul rând, este redus la 144 de ore de la sesizarea judecătorului, înlocuind sintagma „cel mai bun timp” din prezent (în medie 42 de zile, pe formula *ante*). Acest concept ("cel mai bun timp posibil") crea disparități pe teritoriul național, chiar dacă situația care justifică ordinea de protecție este urgentă;
- Soțul / soția, partenerul sau partenera conviețuitoare care este victima violenței păstrează, la cererea sa, situația cazării partajate, indiferent dacă este închiriată sau proprietatea unuia dintre parteneri, iar asumarea cheltuielilor aferente revin în sarcina partenerului violent;
- Judecătorul are în mod explicit posibilitatea de a fixa dreptul de acces al inculpatului la copiii cuplului, în cadrul dreptului comun, fiind posibilă impunerea contactelor într-un spațiu determinat și în prezența unui terț;
- Judecătorul pentru problemele de familie poate prevedea, de îndată ce este emis ordinul de protecție, plasarea sub supraveghere electronică mobilă a presupusului autor al violenței conjugale. Acest cost trebuie suportat de soțul abuziv;
- Emiterea unui ordin de protecție, care presupune natura probabilă a violenței conjugale și de familie, implică în mod sistematic remiterea de informații procurorului (legea nemodificată prevedea această măsură numai atunci când un copil era pus în pericol la o situație considerată astfel de judecător);

¹ dezbaterile din Adunarea Națională, 2019, la <http://www.assemblee-nationale.fr/15/propositions/pion2201.asp>

- O altă modificare prevede extinderea "taggingului" (brățara electronică) pentru respectarea / semnalarea proximității făptuitorului față de victimă (când autorul a fost condamnat cu arest la domiciliu sub supraveghere electronică, condamnarea pentru violența în familie care presupune monitorizarea socio-juridică, cât este întocmit rechizitoriul pentru violența conjugală / după întocmirea procesului verbal, în cazul eliberării condiționate, în cazul plasării sub supraveghere electronică sau ca metodă de personalizare a pedepsei prevăzute; persoanele condamnate pentru o infracțiune sau o infracțiune împotriva soțului, partenerei sau partenerului său conviețuitor nu pot beneficia de reduceri automate ale pedepselor lor dacă refuză să urmeze programul educativ / tratament cât timp sunt încarcerate);
- Acordarea sprijinului pentru locuire victimei abuzului / violenței (noua lege franceză introduce un sistem experimental de asistență personalizată pentru locuințe pentru victimele care beneficiază de un ordin de protecție, care să le permită să obțină locuințe mai ușor atunci când decid sau sunt obligați/obligate să elibereze locuința conjugală sau comună). Experimentarea, a cărei finanțare este încredințată grupului "Acțiune pentru locuințe" / "Action logement", este planificată ca proiect monitorizat timp de patru ani după care ar trebui să facă obiectul unei revizuirii a punerii în aplicare a acesteia, în vederea durabilității;
- "Telefonul pentru pericol grav" - Téléphone Grave Danger - livrat de procuror la cererea avocatului victimei și/sau victimei (în unele zone era necesară înregistrarea victimei printr-o asociație de profil); accesul trebuie să fie simplu și fără intermediari; guvernul va transmite către Parlament un raport cu privire la posibilitatea de a suplimenta dispozitivul Téléphone Grave Danger prin instituirea de aplicații de telefonie mobilă dedicate pe care victimele le-ar putea descărca și activa de o manieră mai discretă decât un terminal *ad hoc*;
- Ordonanța de restricție se va elibera nu „cât mai curând posibil, de către judecătorul de familie” ci ”în termen de maximum o sută patruzeci și patru de ore de la momentul sesizării”;
- Domiciliul - La solicitarea soțului care nu este făptuitorul violenței, acestuia i se atribuie locuința familiei, chiar dacă a beneficiat de un adăpost de urgență; cheltuielile aferente acestei cazări. sunt responsabilitatea soțului abuziv, până la pronunțarea unei hotărâri pe fond;
- Taggingul pentru monitorizarea restricției / protecției - se acordă părții vătămate care solicită purtarea unui dispozitiv electronic de semnalizare de la distanță a faptului că pârâțul este în apropiere (dacă reclamantul consimte în mod expres la propunere, se ordonă plasarea inculpatului sub supraveghere electronică mobilă). Dacă o persoană trimisă în judecată pentru o infracțiune sau delict comis împotriva soțului, partenerei sau partenerului (există un pact de parteneriat civil) este plasată în arest la domiciliu cu supraveghere electronică (și s-a pronunțat o interdicție de a se întâlni cu victima) victima poate, în baza acordului dat în mod expres, să primească și ea un dispozitiv electronic de raportare a proximității persoanei aflate în interdicție. Costul

dispozitivului electronic purtat de victimă este suportat de persoana urmărită penal. Suma și metodele de recuperare a sumelor corespunzătoare costului de implementare a acestui dispozitiv vor fi definite de cadrul legal. Cheltuielile efectuate sunt rambursate acesteia din urmă în cazul unei decizii finale de achitare;

- Legea a fost modificată în sensul introducerii asistenței personalizate pentru locuințe pentru victimele abuzului în familie care beneficiază de un ordin de protecție (la cererea victimei); este un program pilot, cu mențiunea că Parlamentul, la 3 ani de la introducerea acestor măsuri, va primi un raport de la Guvern privind evaluarea asistenței personalizate pentru locuințe pentru victimele violenței domestice, respectiv menținerea acestui dispozitiv.